

8

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ІНСТРУКЦІЯ № 102
з безпеки життєдіяльності та охорони праці
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОХОДІВ, ЕКСПЕДИЦІЙ, ЕКСКУРСІЙ
ТА ІНШИХ КУЛЬТУРНО-МАСОВИХ ЗАХОДІВ
ПОЗА МЕЖАМИ УНІВЕРСИТЕТУ

м. Кам'янець-Подільський
2017

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом ректора університету
від «03» 10 2017 р. № 77-02

ІНСТРУКЦІЯ № 102

з безпеки життєдіяльності та охорони праці під час проведення походів, експедицій, екскурсій та інших культурно-масових заходів поза межами університету

1. Загальні положення

1.1. Інструкція розроблена на основі Інструкції щодо організації та проведення екскурсій і подорожей з учнівською та студентською молоддю, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України (далі Інструкція МОН) від 02 жовтня 2014 р. №1124 та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 27 жовтня 2014 р. №1341/26118.

1.2. Інструкція призначена для керівників (науково-педагогічних працівників, кураторів, профспілкових та громадських діячів та інших посадових осіб, які проводять заходи з здобувачами вищої освіти університету) походів, експедицій, екскурсій та інших культурно-масових заходів та учасників заходів (студентів, слухачів, працівників університету) і діє при проведенні походів, експедицій, екскурсій та інших культурно-масових заходів.

1.3. У цій інструкції терміни вживаються у таких значеннях:

походи – це подорож організованої групи з використанням активних форм пересування за визначеним маршрутом, під час проходження якого можливе подолання природних перешкод: перевалів, порогів, печер тощо різних категорій та ступенів складності;

експедиція – це подорож, яка проводиться з метою вивчення історії рідного краю, довкілля, явищ соціального життя, світової цивілізації, географічних, етнографічних, історичних об'єктів та їх дослідження з використанням технічних засобів пересування або ж без них. Під час проведення експедиції можливе подолання природних перешкод (перевалів, порогів, печер тощо);

екскурсія – колективне відвідування тривалістю до 24 годин зі студентами визначених місць з освітньою, навчально-виховною, науковою, пізнавальною чи розважальною метою у складі організованої групи під керівництвом осіб, призначених у порядку, встановленому цією Інструкцією та Інструкцією МОН;

місцева екскурсія, подорож – екскурсія, подорож, що проводяться в межах Хмельницької області;

дальня екскурсія, подорож – екскурсія, подорож за межі Хмельницької області;

подорож – колективне відвідування тривалістю більше 24 годин студентами визначених місць з освітньою, навчально-виховною, науковою, пізнавальною чи

розважальною метою у складі організованої групи під керівництвом осіб, призначених у порядку, встановленому цією Інструкцією та Інструкцією МОН;

культурно-масові заходи – це збір значної кількості людей з метою участі в якій-небудь події, яка носить характер патріотичного призову, свята, видовища або дозвілля.

1.4. Плануючи проведення походів, експедицій, екскурсій та інших культурно-масових заходів (далі – Заходів), що проводяться поза територією Університету, слід керуватися цією Інструкцією та Інструкцією МОН, вибирати такі об'єкти заходів, де гарантована безпека їх проведення.

1.5. Керівники Заходів цілком відповідають за дотримання вимог і правил техніки безпеки, пожежної безпеки, санітарії, особистої гігієни всіма студентами та працівниками університету, що входять до складу груп.

1.6. Керівник групи повинен вести постійний нагляд і оперативне управління всією групою у цілому і кожним студентом, працівником зокрема.

1.7. Повноваження ректора:

Ректор у разі прийняття рішення про організацію та проведення Заходів зобов'язаний:

- сприяти підготовці та проведенню Заходів;
- видати наказ про проведення Заходу, у якому: визначити мету, строк проведення, призначити керівника групи, що проводить Захід, його заступника (заступників), затвердити склад учасників;
- видати керівнику групи копію наказу про проведення Заходу та список учасників групи, засвідчені у встановленому законодавством порядку;
- контролювати своєчасне повернення групи;
- у разі неповернення групи у встановлений час терміново встановити зв'язок з керівником групи, з'ясувати причини затримки та потребу в наданні допомоги. У разі необхідності або при неможливості зв'язатися з групою, встановити зв'язок з органами внутрішніх справ, відповідною аварійно-рятувальною службою для з'ясування місцезнаходження групи та надання їй за потреби допомоги;
- після завершення Заходу заслухати інформацію керівника групи про його результати.

1.8. Повноваження керівника відділу навчально-виховної роботи та гуманітарної освіти.

Керівник відділу навчально-виховної роботи та гуманітарної освіти зобов'язаний:

- надати методичну допомогу керівнику групи в процесі підготовки Заходу;
- провести (за необхідності) інструктаж з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності з керівником групи, що проводить Захід, його заступником (заступниками).

1.9. Формування груп, що здійснюють Захід:

- групи, що здійснюють Захід, формуються з числа учасників, які об'єднуються на добровільних засадах за спільними інтересами. До складу групи включаються тільки учасники, які придатні за станом здоров'я для участі у запланованому Заході;
- кількісний склад групи, що здійснює Захід, визначається керівником групи. До складу групи може входити від 10 до 40 учасників;

- при проведенні автобусних екскурсій, подорожей кількісний склад групи, визначається з урахуванням кількості місць для сидіння в автобусі;
- керівник та/або заступник керівника групи повинен вміти надавати першу домедичну допомогу;
- фахівець туристичного супроводу, який не є працівником Університету, повинен відповідати кваліфікаційним вимогам, визначеним центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері туризму та курортів, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері трудових відносин;
- при проведенні Заходів у межах м. Кам'янець-Подільського призначення заступника керівника групи не є обов'язковим;
- при проведенні екскурсій, подорожей з використанням будь-яких видів транспорту (крім автомобільного), пов'язаних з виїздом за межі м. Кам'янець-Подільського керівний склад групи призначається із розрахунку: один керівник та один заступник керівника на кожні 25 учасників та додатково один заступник керівника на кожні наступні 10 учасників;
- кількість заступників керівника групи визначається керівником відділу навчально-виховної роботи та гуманітарної освіти;
- Учасники групи, що перебувають під час Заходу на території заповідників, заказників, національних парків, у прикордонній зоні тощо, зобов'язані дотримуватися порядку перебування на цих територіях відповідно до законодавства України.

1.10. Обов'язки керівника групи:

- керівник групи та його заступник (заступники) під час Заходу відповідають за життя та здоров'я його учасників згідно із законодавством України;
- контроль за дотриманням усіма членами групи єдиного затвердженого для всього заходу плану і маршруту, єдиної форми одягу (якщо така встановлена планом), дотриманням всіма членами групи повсякденної дисципліни і поведінки.
- нагляд за безпечним влаштуванням групи, табору, окремих наметів, спортивних майданчиків та інших місць відпочинку тощо.
- постійний нагляд за станом здоров'я кожного учасника Заходу, за їх морально-психологічним станом.

1.11. Права та обов'язки учасників Заходу

1.11.1. Учасники заходу зобов'язані:

- беззаперечно дотримуватися встановлених порядку і правил суспільного співіснування колективу, правил безпеки життєдіяльності;
- бути уважними, обережними і пильними у відношенні до своїх колег. Не проходити повз порушення правил безпеки, про всі виявлені відхилення від нормативних вимог негайно сповіщати керівника групи;
- беззаперечно виконувати всі вказівки і розпорядження керівника групи, а за його відсутності – посадової особи, що його заміщає, не допускати ніяких змін загального розпорядку Заходу, що проводиться;

1.11.2. Учасники Заходу мають право:

- на особисту безпеку, захист життя та здоров'я;
- при погіршенні стану здоров'я чи травмі наполягати на припиненні участі в Заході;
- інші права відповідно до чинного законодавства.

2. Вимоги безпеки перед початком проведення Заходів

2.1. Вимоги до керівника групи:

2.1.1. Керівник групи, його заступник (заступники), що проводять Захід зобов'язані при організації Заходу:

- забезпечити комплектування груп учасниками відповідного віку та стану здоров'я;

- ознайомити учасників групи з планом та маршрутом їх проведення, історичними та географічними особливостями території, об'єкта (об'єктів), де буде проходити Захід;

- провести цільовий інструктаж з учасниками з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності під час екскурсії, подорожі згідно з вимогами Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 01 серпня 2001 року № 563, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 листопада 2001 року №969/6160. Інструктаж з безпеки життєдіяльності проводиться за даною Інструкцією та/або інструкціями №27 «Під час проведення занять з туризму в університеті», №54-Г «Під час проведення екскурсій», №93 «Інструкція з охорони праці та безпеки життєдіяльності в літній період», № П-42 «Поведінка в побуті» тощо. Проведення інструктажу зафіксувати у журналі реєстрації інструктажів факультету або у журналі, що зберігається у відділі навчально-виховної роботи і гуманітарної освіти;

- отримати копію наказу про проведення Заходу та список Групи;

- забезпечити під час Заходу додержання учасниками належного громадського порядку, виконання правил дорожнього руху, правил пожежної безпеки, безпеки життєдіяльності;

- провести інформування учасників групи про фактори ризику в запланованому заході (за їх наявності) і про відповідні заходи щодо запобігання травматизму;

- одержати, у разі потреби, дозвіл на відвідування об'єктів, територій, на яких встановлено особливий режим відвідування;

- розробити план дослідницької, краєзнавчої, природоохоронної роботи та інших заходів під час екскурсії, подорожі, якщо такі заплановано проводити;

2.1.2. Вирушаючи на Захід, керівник повинен мати:

- укомплектовану згідно з нормативними правилами медичну аптечку першої допомоги потерпілим;

- поіменний список (прізвище, ім'я та по батькові) всіх учасників заходу;

- маршрут пішохідних ділянок заходу з зазначенням схеми проходження маршруту, місць відпочинку, зупинок, стоянок тощо (для експедицій, походів).

2.1.3. Перевірити щоб допущені до участі в Заході студенти і працівники були відповідно одягнені та взуті, серед особистих речей учасників не повинно бути предметів, що створюють будь-яку небезпеку оточуючим членам групи під час проведення Заходу (зброя, вибухівка, наркотичні засоби, отруйні речовини тощо).

2.2. Керівник групи має право:

- враховуючи фізичний та моральний стан групи або окремих учасників і свій власний, припинити Захід;

– змінити маршрут, припинити Захід у зв'язку з виникненням небезпечних природних явищ та з інших обставин, що становлять загрозу життю, здоров'ю та безпеці учасників заходів.

2.3. Вимоги до членів групи:

– учасник Заходу (член групи) після отримання інструктажу повинен поставити підпис у журналі реєстрації інструктажів.

– допущені до Заходів студенти і працівники повинні бути відповідно одягнені і взуті, серед особистих речей екскурсантів не повинно бути предметів, що створюють будь-яку небезпеку оточуючим членам групи під час проведення заходів (зброя, вибухівка, наркотичні засоби, отруйні речовини тощо).

3. Вимоги безпеки під час проведення Заходів

Проведення Заходу починається після формування групи у встановленому пункті збору учасників Заходу та проведення інструктажу з безпеки життєдіяльності та включає: шлях (маршрут руху) до місця проведення Заходу, безпосередньо проведення Заходу, повернення назад до пункту збору групи.

3.1. Керівник групи зобов'язаний:

– забезпечити дотримання правил пожежної безпеки, безпеки життєдіяльності, охорони природи, пам'яток історії і культури тощо;

– вживати заходів, спрямованих на забезпечення безпеки учасників групи, зокрема щодо зміни маршруту, припинення Заходу у зв'язку з виникненням небезпечних природних явищ та з інших обставин, що становлять загрозу безпеці учасників;

– у разі користування під час екскурсії, подорожі залізничним транспортом забезпечити виконання вимог, встановлених Порядком обслуговування громадян залізничним транспортом, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 1997 року № 252 (зі змінами);

– не допускати безпідставного поділу групи, що здійснює екскурсію, подорож, відставання окремих учасників, а також вибуття окремих учасників Заходу без супроводу одного із заступників керівника (від'їзд одного чи декількох учасників можливий лише за умови, що в групі два або більше заступників керівника);

3.2. Під час Заходу забороняється:

– розпалювання багаття (та іншого відкритого вогню) без особистого дозволу керівника групи або його помічників. Це робиться з метою запобігання пожеж і опіків учасників Заходу;

– пити воду з відкритих незнайомих і неперевірених водоймищ. Питну воду необхідно набирати з собою заздалегідь із знайомих і перевірених джерел у фляги, пляшки тощо;

– вживати будь-які лікарські препарати без відома керівника Групи;

– стрибати у воду і купатися в необстежених незнайомих водоймах і акваторіях;

– відлучення окремих груп та поодиноких студентів чи працівників без відома керівника. У разі потреби член групи повинен доповісти керівнику (або його заступнику) і отримати дозвіл на короткочасне відлучення. Особливо небезпечні відлучення в лісах, горах, на узбережжях рік і морів, у незнайомих населених пунктах.

3.3. Учасники Заходу зобов'язані:

- своєчасно виконувати розпорядження керівника групи та його заступника, помічників;
- своєчасно повідомляти керівника групи про погіршення стану здоров'я чи травму.
- виконувати правила дорожнього руху та пожежної безпеки, правила безпеки на воді, правила особистої гігієни, інші правила та норми особистої та колективної безпеки, володіти необхідними навичками страховки та самостраховки у походах та експедиціях, а також знати способи запобігання травматизму і надання долікарської допомоги.
- дбайливо ставитись до природи, пам'яток історії та культури.

4. Вимоги безпеки після закінчення Заходу

Керівник групи повідомляє керівника структурного підрозділу про завершення Заходу та за необхідністю надає звіт про проведення Заходу.

5. Вимоги безпеки в екстремальних ситуаціях

5.1. У випадках виникнення надзвичайних ситуацій або аварійних обставин на об'єкті проведення Заходу, чи під час слідування на нього керівник групи, насамперед, вживає невідкладних заходів щодо виведення групи з небезпечної зони у безпечне місце в будь-яку пору доби.

5.2. У разі нещасного випадку під час проведення Заходу керівник групи або його помічник організують надання потерпілому першої долікарської допомоги, організують доставку останнього в лікувальний заклад або виклик швидкої медичної допомоги за **телефоном 103**.

5.3. У разі знаходження зброї, вибухонебезпечних і незнайомих предметів керівник групи або його заступник вживають заходів щодо убезпечення учасників і при першій нагоді повідомляють про знахідку відповідні місцеві органи влади та підрозділи Державної служби надзвичайних ситуацій за **телефоном 101**.

5.4. Про кожний нещасний випадок, який стався з членом групи керівник групи негайно сповіщає безпосередньо ректора Університету та завідувача відділу охорони праці і техніки безпеки та до прибуття комісії з розслідування повинен зберегти обстановку на місці в тому стані, в якому вона була на момент події (якщо це не загрожує життю і здоров'ю оточуючих, і не призведе до більш тяжких наслідків).

5.5. Керівник групи у разі нещасного випадку повинен виявити і опитати свідків, записати їх адресу та номер телефону, отримати пояснення у потерпілого.

5.6. Будь-який нещасний випадок під час проведення Заходу обов'язково оформлюється відповідним актом форми Н-1, Н-Н або НТ, згідно з вимогами Положень про порядок розслідування нещасних випадків.

6. Обов'язки та дії у разі виникнення пожежі

6.1. У разі виникнення загорання необхідно негайно ліквідувати його за допомогою первинних засобів пожежогасіння або підручних матеріалів.

6.2. У разі виявлення пожежі (ознак горіння) учасник групи, який їх помітив повинен:

– негайно повідомити про це Державну службу надзвичайних ситуацій за телефоном 101, вказавши при цьому адресу, кількість поверхів, місце виникнення пожежі, наявність людей в будинку, а також своє прізвище;

– повідомити керівника групи або посадову особу організації, де проводиться Захід;

– у разі необхідності викликати аварійно-рятувальні служби (медичну, газорятувальну та ін.).

6.3. Керівник групи повинен:

– перевірити чи викликана пожежна охорона (продублювати повідомлення),

– повідомити посадову особу організації де проводиться Захід;

– у разі загрози життю людей негайно організувати їх рятування (евакуацію) використовувати для цього усі наявні сили і засоби;

– видалити за межі небезпечної зони всіх учасників Заходу, перевірити їх за списком;

– у разі необхідності викликати аварійно-рятувальні служби (медичну, газорятувальну та ін.).

РОЗРОБИВ:

Керівник відділу навчально-виховної
роботи і гуманітарної освіти

Л.В. Горчак

ПОГОДЖЕНО:

Завідувач відділу охорони
праці і техніки безпеки

О.Г. Чорна

Керівник юридичного сектору

В.О. Мельник